

KRAJOBRAZ PO MISTRZOSTWACH EUROPY 2012

JAROSŁAW STRUNIAWSKI

DETERMINANTS MASS SAFETY EVENTS
CZYNNIKI WARUNKUJĄCE BEZPIECZEŃSTWO IMPREZ
MASOWYCH

podinsp. dr Jarosław Struniawski

Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie

j.struniawski@wspol.edu.pl

ABSTRACTS

The success of any police security protection, including security of mass events always depends on knowledge about them and particular elements that may have an impact on their progress. Experience shows that often seemingly unimportant factors suddenly appear to be extremely important, and the omission of them - a very costly in the results. Permanent conducted reconnaissance of possible threats including constant collection and analysis of gathered data. Type and amount of resources used to counteract and performed activities depend on information about the current status of possible security threats. Quality of data about threats has a significant impact on ensuring security decisions accuracy and efficiency. The basis allows appropriate elimination of threats or prevent their formation is to obtain information anticipating planned security police. This information should include the nature of the project, organizers, participants, their number, how to organize, prepare, and their intentions.

Powodzenie wszelkich zabezpieczeń policyjnych, m.in. imprez masowych zawsze jest uzależnione od posiadanej wiedzy o nich oraz o poszczególnych elementach, mogących wywrzeć wpływ na ich przebieg. Doświadczenie uczy, że często pozornie nieważne czynniki okazują się nagle niezmiernie istotnymi, a pominięcie ich – błędem bardzo kosztownym w skutkach. Stałe prowadzenie rozpoznania ewentualnych zagrożeń obejmuje bieżące gromadzenie i analizę pozyskiwanych informacji. Od informacji o aktualnym stanie możliwych zagrożeń bezpieczeństwa - zależy rodzaj i ilość środków użytych do przeciwdziałania ich skutkom, a także sposób prowadzenia działań. Jakość danych o zagrożeniach ma istotny wpływ na trafność podejmowanych decyzji o sposobie zapewnienia bezpieczeństwa, a stąd i na skuteczność działania. Podstawą pozwalającą na podjęcie

stosownych przedsięwzięć w celu eliminacji zagrożeń lub niedopuszczenie do ich powstania jest uzyskanie informacji wyprzedzających, dotyczących planowanego zabezpieczenia policyjnego. Informacje te powinny dotyczyć charakteru przedsięwzięcia, organizatora, uczestników, ich ilości, sposobu zorganizowania się, przygotowania, a także ich zamiarów.

KEY WORDS:

danger, safety, mass event, prevention, risk

zagrożenia, bezpieczeństwo, impreza masowa, zapobieganie, ryzyko

Właściwa organizacja imprez masowych pod względem bezpieczeństwa i przygotowania Policji do interwencji w przypadku zagrożeń wymaga metodycznego przygotowania planowanych zabezpieczeń policyjnych. Właściwie przygotowana operacja policyjna powinna spełniać funkcję prewencyjną, stabilizacyjną oraz interwencyjną. Dlatego ze względu na zagrożenia jest to ważny problem, którego rozwiązanie powinno poprawić stan bezpieczeństwa uczestników imprez masowych oraz postronnych obserwatorów. Znajomość założeń organizowania operacji policyjnych powinna spowodować lepsze efekty w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom oraz podnosić na wyższy poziom organizację bezpieczeństwa.

Powodzenie wszelkich zabezpieczeń policyjnych, m.in. imprez masowych, zawsze jest uzależnione od posiadanej wiedzy o nich oraz o poszczególnych elementach, mogących wywrzeć wpływ na ich przebieg. Doświadczenie uczy, że często pozornie nieważne czynniki okazują się nagle niezmiernie istotnymi, a pominięcie ich – błędem bardzo kosztownym w skutkach lub powodującym znaczne komplikacje.

W procesie przygotowania operacji policyjnych kluczowego znaczenia nabiera analiza ryzyka. Jest to przewidywanie zagrożenia zakłóceń bezpieczeństwa i porządku publicznego zarówno w miejscu trwania imprezy masowej, jak i na trasie przemieszczania się uczestników biorących w nich udział, które wynikają z rozpoznania zagrożeń. Jej celem jest wyodrębnienie części składowych zidentyfikowanych zagrożeń pod kątem występowania możliwych i prawdopodobnych zagrożeń – ze szczególnym uwzględnieniem: możliwych zdarzeń, przyczyn i miejsca zagrożenia, czasu i konsekwencji wystąpienia, odszukania ich źródeł – oraz ocena ryzyka ich występowania.

Zagrożenia są identyfikowane w sposób niemalże automatyczny

w ramach prowadzenia procesu dowodzenia w trakcie zabezpieczeń policyjnych. Wszystkie osoby funkcyjne dowództwa, zaangażowane w planowanie działań, starają się zidentyfikować istniejące zagrożenia już od momentu otrzymania zadania i jego analizy. Stałe prowadzenie rozpoznania ewentualnych zagrożeń obejmuje bieżące gromadzenie i analizę pozyskiwanych informacji ze źródeł policyjnych i pozapolicyjnych, krajowych i zagranicznych oraz przekazywanie strategicznych (gdy chodzi o bezpieczeństwo i przebieg prowadzonych działań) informacji do dowódcy operacji, a także poszczególnych dowódców podoperacji. Przekłada się to później na opracowanie wariantów działania i kontynuowane jest w trakcie ich rozważania. Trafne określenie charakteru mogących wystąpić zagrożeń pozwoli na podjęcie szybkich i skutecznych działań.

ANALIZA RYZYKA POZWAŁA NA OKREŚLENIE POZIOMU RYZYKA W SPOSÓB JAKOŚCIOWY I ILOŚCIOWY

Analiza jakościowa (tzw. technika opisowa) w warunkach policyjnych jest najczęściej stosowaną metodą oceny ryzyka, dzięki której mogą zostać przeprowadzane działania zapobiegawcze lub działania polegające na jego eliminacji. Metoda ta pozwala sklasyfikować na podstawie danych historycznych (analizy przypadków, symulacji) prawdopodobieństwa wystąpienia niepożądanych zdarzeń oraz stopnia ich dotkliwości. Policjanci – sporządzający analizę ryzyka – klasyfikują prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia najczęściej według trzech poziomów: duże, średnie, małe.

Od informacji o aktualnym stanie możliwych zagrożeń bezpieczeństwa - zależy rodzaj i ilość środków użytych do przeciwdziałania ich skutkom, a także sposób prowadzenia działań. Jakość danych o zagrożeniach (ich kompletność, aktualność) ma istotny wpływ na trafność podejmowanych decyzji o sposobie zapewnienia bezpieczeństwa, a więc i na skuteczność działania.

Analiza ryzyka jest to proces ciągły, dlatego musi być realizowany z różnym natężeniem i intensywnością w trakcie planowania oraz podczas prowadzenia działań. Aktualizacja ta powinna się koncentrować na badaniu wzajemnego powiązania prawdopodobieństwa i skutków wystąpienia zdarzenia. Ważne jest dostrzeżenie ryzyka, zanim ono wystąpi. Podejmowane działania dotyczyć powinny przede wszystkim określenia, które ze zdarzeń i w jakiej kolejności będą wymagały podjęcia działań w celu redukcji (zminimalizowania) zagrożenia stosunkowo małym nakładem sił i środków.

Ocena potencjalnego wpływu pojawienia się danego zagrożenia, a także określenie prawdopodobieństwa pojawienia się poszczególnych kategorii zagrożeń pozwala na sporządzenie oceny kosztów i działań koniecznych do zapobiegania zidentyfikowanym zagrożeniom. Umożliwia to ograniczenie negatywnych skutków niepożądanych zdarzeń.

Ostatecznym celem analizy zagrożeń jest takie sformułowanie przetworzonych informacji, które pozwoli na optymalizację decyzji dotyczących przeciwdziałania zagrożeniom bezpieczeństwa. Wiarygodność sformułowanych ocen zagrożeń i ryzyka przesądza często o trafności decyzji w procesie dowodzenia, zwłaszcza w sytuacji zagrożeń.

Należy unikać akceptacji istniejącego ryzyka w sytuacji długotrwałego braku zakłóceń porządku publicznego związanej z imprezami masowymi. Może rodzić to sytuację, w której dowódcy są przekonani, że ryzyko jest pod kontrolą. Takie samozadowolenie może doprowadzić do utraty (spadku) czujności na zagrożenia.

Kategorie zagrożeń, które należy wziąć pod uwagę, dokonując analizy ryzyka związanej z organizacją imprez masowych, to: zagrożenia życia i zdrowia ludzkiego, zniszczenie mienia, utrata zysku z organizacji przedsięwzięcia. Jeśli zagrożenia lub incydenty powstrzymują ludzi od uczestnictwa w imprezie, zwiększa się odpowiedzialność w związku z zaniebdaniami, dochodzi do utraty reputacji powodującej długotrwałe szkody i straty.

Zagrożenia w postaci zakłóceń porządku publicznego mogą powstać samoistnie, niejako „przy okazji” stanów faktycznych, które same w sobie – w swoich założeniach – nie stanowią zagrożenia.

Podstawą pozwalającą na podjęcie stosownych przedsięwzięć w celu eliminacji zagrożeń lub niedopuszczenia do ich powstania przez dowodzącego i jego sztab, jest uzyskanie informacji wyprzedzających, dotyczących planowanego zabezpieczenia policyjnego. Informacje te powinny dotyczyć charakteru przedsięwzięcia, organizatora, uczestników, ich liczby, sposobu zorganizowania się, przygotowania, a także ich zamiarów. Dane te można uzyskać z zawiadomień organizatorów, poprzez zgłoszenie przez organ gminy o wyrażonej zgodzie na przeprowadzenie imprezy masowej, jak również z własnego rozpoznania.

Na działania dowodzącego zabezpieczeniem policyjnym wpływ mają również czynniki, które mogą być nośnikami zagrożeń. Należą do nich: działania podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo (w tym sił

własnych), infrastruktura obiektów – miejsc odbywania się imprez masowych oraz uwarunkowania terenowe, pogoda i czas.

Rozpoznanie powyższych czynników musi być prowadzone w sposób systematyczny przede wszystkim przez policjantów wszystkich pionów służbowych, podczas wykonywanych różnorodnych czynności operacyjno-rozpoznawczych i prewencyjnych. Wśród nich zidentyfikować można: wywiad, analizę operacyjną, objęcie zainteresowaniem operacyjnym środowisk, których członkowie mogą stwarzać potencjalne zagrożenie dla niezakłóconego przebiegu imprezy, uroczystości, a szczególnie wywodzących się z nich podkultur.

Informacje o czynnikach, zagrożeniach pozyskiwane są najczęściej przez policjantów z Wydziałów ds. Zwalczania Przestępczości Pseudokibiców, spottersa, powołanych zespołów monitorujących, Wydziałów ds. Terroru Kryminalnego, Centralnego Biura Śledczego, Wydziałów Kryminalnych i Wywiadowczych.

Istotną rolę odgrywają również środki techniczne pozostające w dyspozycji służb: podsłuch, podgląd i nadzór elektroniczny – rozmów telefonicznych, pomieszczeń, osób, miejsc i przedmiotów oraz środków transportu, a także środków łączności przewodowej i radiowej.

Powyższe działania polegają na uzyskiwaniu, gromadzeniu, przetwarzaniu i sprawdzaniu w sposób jawny i niejawny informacji o potencjalnych zagrożeniach, a ich prawidłowo przeprowadzone rozpoznanie warunkuje odpowiednie przygotowanie działań policyjnych i zapewnienie bezpieczeństwa.

Informacje na temat charakteru sytuacji kryzysowych, które Policja musi objąć nadzorem w postaci zabezpieczenia prewencyjnego, warunkują dalsze jego przygotowanie i sposób realizacji tego nadzoru oraz zastosowanie odpowiednich procedur działania.

Czynnikami, które mogą powodować zagrożenia, są:

A) **CHARAKTER SYTUACJI KRYZYSOWYCH.**

Charakter imprez masowych jest jednym z czynników wpływających na poziom bezpieczeństwa, który wiąże się z odpowiednim przygotowaniem działań policyjnych. Wzrost występowania zagrożeń powoduje przede wszystkim organizacja masowych imprez sportowych, których kibice drużyn są antagonistycznie do siebie nastawieni (np. mecze derbowe piłki nożnej, hokeja, żużla). Właśnie zadawnione antagonizmy

między lokalnymi środowiskami kibiców (zwłaszcza młodego pokolenia) powodują, że spotkania niektórych zespołów klubowych są z urzędu kwalifikowane do kategorii imprez podwyższonego ryzyka.

Podobnymi uwarunkowaniami charakteryzują się imprezy muzyczne organizowane dla określonych subkultur młodzieżowych. Wówczas także można spotkać się ze sprzeciwem grup wrogo do takich wydarzeń nastawionych.

Mniejszą skalą generowania zagrożeń cechują się artystyczno-rozrywkowe imprezy sportowe o charakterze charytatywnym, mecze towarzyskie oraz takie, w których uczestniczą kibice nie przejawiający agresji.

B) UCZESTNICY.

Najistotniejszym czynnikiem, mającym wpływ na bezpieczeństwo i porządek publiczny związany bezpośrednio z organizacją imprez masowych, są zagrożenia spowodowane przez ich uczestników. Stanowią one utrudnienie życia codziennego i stwarzają zagrożenie wystąpienia zakłóceń porządku publicznego, w tym zachowań chuligańskich ich uczestników – takich jak – bójki, pobicia, niszczenia mienia przy użyciu niebezpiecznych narzędzi, niebezpiecznych substancji chemicznych, materiałów łatwopalnych i pirotechnicznych. Takie zachowania nie tylko powodują obrażenia cielesne i szkody materialne wyrządzone konkretnym obywatelom i instytucjom, lecz także istotnie wpływają na autorytet państwa, wywołującego w naszym społeczeństwie wrażenie niemożliwości zapobiegania przemocy i przekonanie o nieskuteczności działania organów bezpieczeństwa.

Najczęściej negatywne zachowania uczestników przybierają postać zbiorowego naruszenia porządku publicznego. Działania takie skupiają się na ich przeciwnikach, a także na podmiotach odpowiedzialnych za bezpieczeństwo.

Dewaluacja wartości i ich społeczny kryzys - doprowadziły do tego, że przynależność do grupy kibiców to nobilitacja w określonym środowisku. Przyjmowanie barw klubowych jest więc dla kibiców pewnym hobby, a faktycznie dokonują oni różnego rodzaju przestępstw pospolitych poza stadionem piłkarskim, tj.: kradzieże mienia (w tym szczególnie kradzieże kieszonek), sprzedaż i zażywanie narkotyków, fałszowanie biletów wstępu na imprezy masowe.

Grupy pseudokibiców, kierując się własną ideologią (często zabarwioną szowinizmem, nietolerancją i rasizmem), podsycają wzajemną nienawiść przez wrogość do innego regionu kraju czy innego klubu, niechcąc do

barw i oznaczeń klubowych, wrogość wobec innych grup kibiców, a przede wszystkim – wobec służb porządkowych i Policji. Z rasizmem i przemocą wśród polskich kibiców spotykamy się przede wszystkim podczas rozgrywek na szczeblu klubowym. Kibice, odwołujący się do symboliki o charakterze neonazistowskim i rasistowskim, stanowią na trybunach niewielką, lecz wyróżniającą się grupę.

Pseudokibice w Polsce przeszli swoistą metamorfozę i z grup typowych pseudokibiców, najczęściej członków tzw. bojówek, ewoluują w kierunku dobrze zorganizowanych grup przestępczych. Nie odpowiadają więc już oni zakorzenionemu w powszechnej świadomości obrazowi chuligana stadionowego, który swą aktywność przestępczą ogranicza wyłącznie do terenu obiektu sportowego i środków lokomocji podczas wyjazdów na mecze czy bijatyk w tzw. ustawkach.

Cechą charakterystyczną imprez masowych jest duża liczba ludzi zgromadzonych w jednym miejscu. Znaczna liczba osób (zgromadzonych w jednym miejscu, najczęściej są to obiekty sportowe: stadiony, hale sportowe i widowiskowe, a także centralne punkty miast oraz drogi publiczne) w określonych sytuacjach sprzyja powstaniu potencjalnego zagrożenia, jakim jest panika i histeria. Mogą temu towarzyszyć następujące zachowania:

- ludzie nie potrafią prawidłowo ocenić sytuacji;
- często podejmują działania irracjonalne, które niekiedy kończą się śmiercią;
- utracona zostaje potrzeba przestrzegania zasad i norm społecznych;
- toczy się bezwzględna walka o własne życie;
- ratujących się nie interesuje los innych ludzi;
- zachowania agresywne skierowane są również do służb porządkowych, ratowników.

Dotyczy to przede wszystkim organizacji dużych międzynarodowych imprez masowych – mistrzostw i olimpiad sportowych, w których biorą udział reprezentacje państwowe, jak również masowych imprez artystyczno-rozrywkowych, m.in.: koncertów gwiazd muzycznych.

Dodatkowym problemem, gdy chodzi o działania policyjne, jest uczestnictwo w imprezach masowych osób będących pod wpływem alkoholu i narkotyków. To jeszcze bardziej potęguje ich negatywne i irracjonalne zachowania, które najczęściej zagrażają służbom porządkowym (przede wszystkim policjantom i służbom organizatora imprez masowych).

Ponadto nie przestrzeganie przez uczestników regulaminów imprezy oraz regulaminu obiektu (terenu), na którym się ona odbywa, m.in. zakazów wnoszenia i posiadania: broni lub innych niebezpiecznych przedmiotów (np. noży, butelek, itd.), materiałów wybuchowych i wyrobów pirotechnicznych (np. rac, petard), materiałów pożarowo niebezpiecznych, zakrywania twarzy, przyczynia się do powstania poważnego zagrożenia bezpieczeństwa.

Działania Policji związane z zagrożeniami osobowymi polegają na:

- rozpoznaniu nieformalnych grup kibiców i pseudokibiców, zwłaszcza składających się z subkultur młodzieżowych;
- szukaniu informacji na temat składu osobowego tych grup (danych personalnych przywódców i inicjatorów zakłóceń porządku);
- szukaniu ewentualnych grup antagonistycznych i im sprzyjających, a także próba rozpoznania ich realnych zamiarów oraz przedstawienie potencjalnych prognoz zachowań (sposobów komunikowania się i przekazywania informacji o planowanych działaniach);
- rozpoznawaniu tras i środków transportu, którymi uczestnicy będą się przemieszczali;
- ustalaniu przez wszystkie służby „stałych” miejsc grupowania się uczestników imprez przed planowanym na nie wyjazdem;
- identyfikowaniu sprawców przestępstw i wykroczeń.

Informacje na ten temat zbiera się m.in. na podstawie wyprzedanych przez klub biletów, kart stałego kibica, policyjnych baz danych (Krajowy System Informacji Policyjnej, Policyjny Rejestr Imprez Masowych), wszelkich informacji dotyczących przeszłości kryminalnej tych pseudokibiców, ich kontaktów przestępczych, powiązań, adresów. Powinny one dotyczyć także danych na temat ich cech wyglądu, charakterystycznych oznakowań i ubiorów.

Jednak ze względu na bardzo dużą hermetyczność środowisk, utrudnione jest dotarcie do nich, ich rozpoznawanie oraz infiltracja. Należy się jednocześnie liczyć z faktem, że potencjalny przeciwnik (w ramach swojej „etyki”) uniemożliwiać będzie zdobywanie zbiorów danych dotyczących charakteru działalności własnej grupy. Będzie on dążył do dezinformacji w sferze technicznej i organizacyjnej w celu zmylenia i wprowadzenia w błąd funkcjonariuszy odpowiedzialnych za rozpoznanie. W związku z tym funkcjonariusze odpowiedzialni za rozpoznanie powinni posiadać odpowiednie środki techniczne w wystarczającej ilości.

Sama prawidłowa organizacja imprez masowych nie zagwarantuje ich

bezpieczeństwa. Największy wpływ na nie mają przede wszystkim ludzie – uczestnicy. Przestrzegając przyjętych norm, w tym prawa i zwyczajów, ludzie mogą podnosić poziom bezpieczeństwa, a lekceważąc je – zagrażać innym (obniżać poziom bezpieczeństwa). Decyzja o tym, jak określona osoba będzie postępować, tak naprawdę zależy tylko od niej. Poza tym trzeba pamiętać, że określony poziom bezpieczeństwa i jego poczucia na wybranym obszarze, jest sumą zachowań wszystkich osób tam przebywających.

C) PRZEJAZDY.

Kolejnym zagrożeniem są przejazdy kibiców do miast, w których ich drużyna rozgrywa zawody sportowe. Na trasie przejazdu „pseudokibice” dążą do konfrontacji z kibicami, do których są nastawieni antagonistycznie (nie koniecznie z kibicami, do których jadą na mecz), ale też mogą być atakowani i obrzucani kamieniami przez pseudokibiców wrogo do nich nastawionych.

D) PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA BEZPIECZEŃSTWO IMPREZ MASOWYCH.

Zapewnienie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego (tym samym ochrony życia, zdrowia, mienia i innych wartości przed bezprawnymi działaniami) oraz zapewnienie ochrony zasad współżycia społecznego i stosunków regulowanych normami prawnymi i zwyczajowymi - spoczywa na jednostkach organizacyjnych, powołanych przez ustawy i podległych poszczególnym ministrom. Działają one w imieniu państwa, zwalczając przestępczość i zapobiegając jej, a także biorą udział w procesie egzekwowania odpowiedzialności karnej sprawców czynów zabronionych.

Impreza masowa gromadzi dużą liczbę ludzi, którzy spotykają się celem uczczenia czegoś, świętowania lub po prostu spędzenia miłych chwil na wspólnej zabawie. W przypadku tego typu spotkań zapewnienie bezpieczeństwa jest kluczowe i jeśli nawet nie dla każdego wydaje się to oczywiste, obowiązek ten jest narzucony bezpośrednio organizatorowi imprezy masowej.

Zgodnie z art. 5. 1. Ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych jest on odpowiedzialny za bezpieczeństwo w miejscu i w czasie jej trwania. Organizatorem może być osoba prawna, osoba fizyczna (mająca pełną zdolność do czynności prawnych) lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, a przeprowadzająca imprezę masową (art. 26 i 27).

Postępowanie organizatorów imprez może również generować zagrożenia mające wpływ na ich przebieg. Zdarzają się sytuacje, że organizator próbując obniżyć koszty własne, fikcyjnie zmniejsza pojemność obiektu wydzielając miejsca przeznaczone dla obserwatorów imprezy. Ponadto:

- nie dostosowuje technicznej infrastruktury obiektu do wymogów ustawowych (nieodpowiedni monitoring, brak sanitariatów, brak dróg ewakuacyjnych, itp.);
- zatrudnia często niekoncesjonowanych pracowników firmy ochrony, nie stosuje się do zapisów ustawy o wymaganej ich liczbie, bez odpowiedniego przeszkolenia tych pracowników i bez zadbania o odpowiednie wyposażenie;
- nie współpracuje z Policją;
- nie stosuje się do zaleceń organu nadzorującego jego przebieg i służb opiniujących infrastrukturę obiektu.

Kolejnym problemem w trakcie imprez masowych jest brak reakcji kierownika ds. bezpieczeństwa na różnego rodzaju zagrożenia na obiektach sportowych. W przypadkach naruszeń prawa na obiekcie bez próby doprowadzenia do porządku siłami własnymi zwraca się o interwencję do Policji. Ponadto służby porządkowe nie sprawdzają danych personalnych przy wejściu na obiekt, a kontrola osobista uczestników jest wykonywana bardzo pobieżnie bądź wcale. Często pracownicy porządkowi swoim zachowaniem (obrażając, szarpiąc) prowokują uczestników imprez, a po powstaniu zagrożenia nie interweniują – zostawiają problem do rozwiązania Policji.

Spiker zawodów sportowych również ma ogromny wpływ na zachowanie się uczestników imprezy masowej. Powinien on skutecznie informować uczestników o sposobie zachowania się w przypadku wystąpienia zagrożeń. Stałe przekazywanie przez niego bieżących informacji może skutecznie zapobiegać wybuchowi paniki lub pomóc ją opanować. Jednak spiker może też negatywnie oddziaływać na bezpieczeństwo imprez masowych, np.: podczas meczu piłki nożnej pomiędzy drużynami Śląska Wrocław z Ruchem Chorzów namawiał kibiców do „inwazji na Lubin”, gdzie w następnej kolejce zaprzyjaźniona drużyna Lechii Gdańsk miała zagrać z odwiecznym rywalem fanów z Wrocławia – Zagłębiem Lubin. Publiczne nawoływanie do takiego zachowania mogło wpłynąć na eskalację agresji i przemocy. Tym bardziej, że prezes klubu z Wrocławia zbagatelizował całą sprawę (<http://sportall.pl/spiker-namawial-kibicow-slaska->

do-inwazji-na-lubin/).

Niewłaściwe działania organizatora imprezy masowej i jego pracowników powodują utrudnienie w zapewnieniu bezpieczeństwa w trakcie przedsięwzięć przez nich organizowanych.

Zgodnie z art. 5. 3. ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych obowiązek zabezpieczenia imprezy masowej spoczywa na organizatorze, ale również na wójcie, burmistrzu, prezydencie miasta, wojewodzie, Policji, Państwowej Straży Pożarnej i innych jednostkach organizacyjnych ochrony przeciwpożarowej, służbach odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i porządek publiczny na obszarach kolejowych, służbie zdrowia, a w razie potrzeby także innych właściwych służbach i organach. Zadaniem podmiotów zapewniających bezpieczeństwo uczestników jest stworzenie warunków jego poczucia przed czynnikami zewnętrznymi naruszającymi te dobra.

Zastrzeżenia w pewnych sytuacjach wzbudza postawa organów samorządu terytorialnego, wydających decyzje administracyjne na przeprowadzenie imprez masowych, gdyż organ wydający zezwolenia nie bierze pod uwagę negatywnej opinii Policji. Ponadto nie zawsze przedstawiciel organu dokonuje kontroli zgodności przebiegu imprezy z treścią wydanego zezwolenia.

Kolejny problem wynikający z przejazdów zorganizowanych grup kibiców, przede wszystkim kibiców piłki nożnej, dotyczy niewystarczającej współpracy pomiędzy określonymi podmiotami. Nieprzekazywanie informacji przez przewoźników o planowanych przejazdach powoduje duże problemy w ustaleniu czasu i trasy podróży.

Problem dotyczy także zabezpieczenia przejazdów kibiców przez Straż Ochrony Kolei. Niedostateczne zaangażowanie SOK w zapewnienie bezpieczeństwa w związku przemieszczaniem się uczestników imprez – objawiające się w kierowaniu niedostatecznej liczby funkcjonariuszy zarówno do ochrony pociągów przewożących kibiców, jak i na stacje czy dworce kolejowe na czas przejazdu bądź czasowego pobytu uczestników imprez – powoduje przeniesienie niemalże całego ciężaru odpowiedzialności w tym zakresie na Policję.

E) INFRASTRUKTURA OBIEKTU, TEREN.

Przed rozpoczęciem imprezy oraz w jej trakcie bardzo istotną rolę odgrywają zabezpieczenia techniczne. Mają one duże znaczenie, gdy chodzi o podniesienie poziomu bezpieczeństwa imprezy, bądź jego obniżenie.

Wpływają na to takie elementy, jak:

- liczba, rodzaj oraz parametry kamer kontrolujących zachowania publiczności – możliwość rejestracji i stałego monitorowania przebiegu imprezy poprzez rozbudowane systemy telewizji dozorowej, która jest niezbędna do podejmowania szybkich decyzji na bieżąco i ewentualnego wyciągnięcia konsekwencji prawnych po imprezie;
- rozmieszczenie kibiców drużyn przeciwnych przez odpowiednie wyznaczenie stref buforowych;
- zabezpieczenia przeciwpożarowe;
- odpowiednia liczba punktów sanitarnych i gastronomicznych.

Zabezpieczenia techniczne ułatwiają również kontrolę ruchu osobowego. W tym przypadku bardzo dobrze sprawdzają się wszelkiego rodzaju bramki i kołowroty połączone z kontrolą dostępu, bramki wykrywające metal itp. W przypadku imprez otwartych wskazane jest stosowanie mobilnych centrów telewizji dozorowej, które pełnią wówczas rolę swoistego centrum zarządzania (<http://www.zabezpieczenia.com.pl>).

Na przyszłe działania policyjne wpływ będzie miała także lokalizacja obiektu (lub miejsca przeprowadzenia protestów) na terenie miasta. Istotne są bowiem: stopień zurbanizowania terenu; bliskość budynków, które powinny objąć się szczególną ochroną; dostęp do sklepów spożywczych z alkoholem; występowanie mostów czy kładek nad jezdniami. Ponadto należy zwrócić uwagę na miejsca, które stwarzają możliwość zdobycia środków do walki z Policją oraz miejsca i możliwości zastosowania sprzętu technicznego.

F) AKTY TERRORYSTYCZNE.

Należy mieć świadomość, że imprezy masowe – to przykłady sytuacji, gdy wręcz prosimy się o katastrofę. Ogromne grupy ludzi zebranych w niewielkich stosunkowo obiektach, to idealny cel dla terrorystów.

Działania terrorystyczne, generujące ogromną liczbę ofiar, stanowią mającym wywieranie nacisku na rządy państw po to, by osiągnąć konkretny cel polityczny. Ich zaistnienie w świadomości publicznej musi mieć charakter medialny. Następstwa zagrożeń terrorystycznych wywołują nie tylko skutki w postaci bezpośrednich strat w ludziach, ale także duże szkody w mieniu. Przynieść to może w dalszej kolejności konsekwencje psychologiczne i polityczne.

Jednym z zagrożeń podczas trwania operacji policyjnych jest groźba

użycia materiałów wybuchowych (lub ich użycie) przez osoby działające indywidualnie, chcące zaistnieć w mass mediach. Dostępność wszelkich informacji o sposobach konstruowania materiałów wybuchowych powoduje bardzo duże zagrożenie bezpieczeństwa pirotechnicznego. Bomby konstruowane sposobem domowym mogą przybierać dowolne formy, a jedyne ograniczenie stanowi tu wyobraźnia zamachowca i środki, jakimi dysponuje. Prawdopodobieństwo znalezienia bomby, która wyglądałaby jak stereotypowa bomba, jest praktycznie bliskie zeru.

Samo powiadomienie o groźbie zamachu może skutkować nieprzewidywalnymi konsekwencjami. Sam tylko komunikat o podłożeniu bomby może doprowadzić do paniki, a przez to – do ofiar w ludziach nią ogarniętych.

Organizacja przedsięwzięć, sportowych olimpiad, mistrzostw czy zgromadzeń publicznych z dużą liczbą uczestników (także z zagranicy) generować może oprócz ataków terrorystycznych z użyciem materiałów konwencjonalnych - niebezpieczeństwo użycia również broni masowego rażenia. Dogodnymi celami terrorystów mogą być duże skupiska ludzi i infrastruktura krytyczna. Zagrożone są przede wszystkim stacje metra, dworce kolejowe, porty lotnicze, centra handlowe, kościoły, budynki rządowe i publiczne. Większość obiektów posiadających wydajne systemy wentylacyjne podatnych jest na atak biologiczny lub chemiczny. Nawet niewielkie ilości patogenów lub bojowych środków chemicznych, np. w formie aerozolu, rozprzestrzeniają się dość szybko, powodując zakażenie tysięcy ludzi.

Obiekty sportowe – z uwagi na zgromadzenie na niewielkim obszarze dużego skupiska osób – stają się coraz częściej miejscem planowanych zamachów.

Klasycznym przykładem odnoszącym się do zagrożeń związanych z dużą imprezą masową o zasięgu międzynarodowym był zamach terrorystyczny przeprowadzony podczas trwania Igrzysk Olimpijskich w Monachium 5 września 1972 roku. W wyniku przeprowadzonego przez dziewięciu terrorystów zamachu zginęli wszyscy zakładnicy (dziewięć osób), pięciu terrorystów i niemiecki policjant. Zakładnikami uprowadzonymi przez terrorystów byli trenerzy i sportowcy reprezentacji Izraela. Pomimo faktu, iż za bezpieczeństwo podczas olimpiady odpowiadało w Monachium 15 tysięcy policjantów i tysięcy żołnierzy Bundeswehry, a wioska olimpijska, w której dokonano zamachu, była zabezpieczona technicznie i strzeżona przez odpowiednie służby - terroryści bez większych problemów dostali się na jej teren. Wymowne znaczenie miały słowa

jednego z terrorystów Dżama Al-Gaszej: „Dla nas wszystkich było jasne, że żądanie zwolnienia naszych uwięzionych braci miało znaczenie tylko symboliczne. Jedynym celem akcji było zszokowanie światowej opinii publicznej podczas jej radosnych Igrzysk Olimpijskich”.

Inny przykład dotyczy zamachu terrorystycznego przeprowadzonego 27 lipca 1996 w Centennial Olympic Park podczas Igrzysk Olimpijskich w Atlancie. W zamachu zginęła jedna osoba, 111 zaś zostało rannych. Zdarzenia tego typu miały także miejsce w Somalii w 2005 roku, na Ukrainie w 1995 roku, w Chorwacji w 2008 roku, Hiszpanii w 2002 roku (wybuch w pobliżu stadionu) oraz Monako w 2004 roku (wybuch w pobliżu stadionu).

Identyfikując zagrożenia terrorystyczne, należy zwracać uwagę na sygnały ostrzegające o niebezpieczeństwie, tj.:

- rzucające się w oczy nietypowe zachowanie osób;
- pozostawione bez opieki przedmioty typu: paczki, torby, pakunki;
- samochody (a zwłaszcza furgonetki) parkujące w nietypowych miejscach, np. w pobliżu kościołów (zob. <http://www.msw.gov.pl/portal/pl/109/242/>).

Zamachy terrorystyczne, a także groźba ich przeprowadzenia, przyczyniają się do powstawania sytuacji kryzysowych, wymagających podejmowania przez instytucje państwa działań zmierzających do przywrócenia stanu pożądanego. Stan ten należy rozumieć jako sytuację eliminacji lub znaczącego ograniczenia zagrożenia bezpieczeństwa.

G) CZAS, PORA ROKU, WARUNKI POGODOWE.

Czynnikiem pośrednio warunkującym uczestnictwo w imprezach masowych jest również czas ich przeprowadzenia. Jeśli wziąć pod uwagę zapewnienie bezpieczeństwa, najbardziej niekorzystne do zabezpieczenia policyjnego są imprezy masowe organizowane w godzinach wieczornych – w piątek i sobotę. Pozostałe dni tygodnia nie generują już tak dużych zagrożeń.

Pora roku i pogoda również wpływają na zachowania uczestników. Niska temperatura, opady deszczu czy śniegu - będą powodowały mniejsze zainteresowanie i chęć podejmowania bezprawnych działań przez uczestników imprez masowych.

Identyfikacja zagrożeń uwarunkowana jest liczbą dostępnych informacji w środkach masowego przekazu, przede wszystkim w Internecie, prasie

oraz możliwością pozyskania osobowych źródeł informacji. Zdobyte dane o zamiarach zainteresowanych grup, osób jest bardzo często utrudnione. Wiąże się to z dużą hermetycznością środowisk, m.in.:

- nie korzystanie przez nich z telefonów komórkowych z uwagi na możliwość ustalania położenia, bądź treści rozmów;
- dostęp do forów internetowych jest skutecznie ograniczany, bądź monitorowany przez zatrudnionych informatyków.

Wymienione powyżej zidentyfikowane źródła zagrożeń mogą być słabym punktem operacji policyjnej. Niosą za sobą wiele niebezpieczeństw, których prawidłowe zdiagnozowanie może znacząco usprawnić proces planowania i realizacji działań Policji. Mimo że rozpoznanie z góry wszystkich potencjalnych zagrożeń jest niemożliwe, policjanci odpowiedzialni za rozpoznanie muszą podjąć trud jak najpełniejszego ich zdefiniowania, zanim sytuacja zaistnieje.

Z pewnością organizacja imprez masowych będzie nośnikiem zagrożeń, ale ich rozmiar, a przez to zainteresowanie mediów, warunkować będzie możliwość ich występowania. Lokalne, mniejsze przedsięwzięcia, sprzyjają przede wszystkim zagrożeniom bezpieczeństwa związanym z zachowaniami chuligańskimi. Większe – prowokują również zagrożenia aktami terrorystycznymi.

Wszystkie informacje uzyskane w trakcie rozpoznania powinny być weryfikowane i oceniane. Najbardziej wiarygodne, z których wynika możliwość powstania potencjalnego zagrożenia, powinny być przekazywane do wydziałów sztabowych lub innych komórek zajmujących się tym zagadnieniem w jednostce Policji, a także do innych jednostek, gdy dotyczą zdarzeń, które mogą zaistnieć na ich terenie działania.

Niezależnie od niebezpieczeństw, jakie mogą stwarzać sami uczestnicy, powinno brać się także pod uwagę zdarzenia i sytuacje spowodowane katastrofami naturalnymi i awariami technicznymi. Wpływać one mogą bezpośrednio na tłum, co może spowodować jego nieprzewidziane działania, m.in. panikę. Służby, planując swoje działania, zawsze powinny uwzględniać najgorszy scenariusz, w obliczu którego bardzo trudno jest zaplanować nad sytuacją i uczestnikami imprezy.

Wszystkim sytuacjom związanym z przedstawionymi zagrożeniami nie można zapobiec. Jednak dzięki usprawnieniom działań koncepcyjnych, wywiadowczych, planistycznych, organizacyjnych i szkoleniowych można ograniczyć zjawiska niepożądane, jakimi są zakłócenia bezpieczeń-

stwa i porządku publicznego, a tym samym podnieść poziom bezpieczeństwa zabezpieczeń policyjnych imprez masowych. Braki w którymś z tych obszarów mogą mieć wręcz katastrofalne skutki.

REFERENCES

- Fila A., Marczak M., Znajdek J. (2000), *Kierowanie-dowodzenie operacjami policyjnymi* (s. 2), Szczytno: Wydawnictwo WSPol.
- Kitler W. (2001), *Obrona narodowa w wybranych państwach demokratycznych* (ss. 52 – 54), Warszawa: Wydawnictwo AON.
- Le Bon G. (1997), *Psychologia tłumu* (s. 47), Warszawa: Wydawnictwo Pavo.
- Liedel K. (2006), *Terroryzm anatomia zjawiska*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar i Collegium Civitas Press.
- Liedel K., Piasecka P. (2011), *Bezpieczeństwo Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO 2012*, Warszawa: Wydawnictwo DIFIN.
- Wysocka E., Łazaj A., Hausman M. (2010), *Wykorzystanie baz danych oraz innych źródeł w procesie analizy kryminalnej do zwalczania przestępczości pseudokibiców*, W: Pływaczewski W., Kudrelek J. (red.), *Przestępczość stadionowa. Etiologia, fenomenologia, przeciwdziałanie zjawisku*, Szczytno (ss. 227- 236): Wydawnictwo WSPol.
- K. Liedel, *Rozpoznanie, analiza ryzyka, prognoza – narzędzia w przeciwdziałaniu terroryzmowi*, W: Sienkiewicz P., Marszałek M., Górny P. (2010), *Ryzyko w zarządzaniu kryzysowym* (ss. 73-82) , Warszawa: Wydawnictwo AON.
- Wachowski I. (1994), *Operacje policyjne* (s. 8), Legionowo: Wydawnictwo CSP.
- Jałoszyński K. (2007), *Dowodzenie akcją (operacją) policyjną z wykorzystaniem pododdziału antyterrorystycznego*, W: Urban A. (red.), *Zarządzanie kryzysowe wyzwaniem dla edukacji* (ss. 38-45), Szczytno: Wydawnictwo WSPol.